

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—LEGISLAȚIUNE—ECONOMIE POLITICĂ—FINANȚE—SOCIOLOGIE

FONDATOR :
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR :
DEM. I. DOBRESCU
Primarul Municipiului București

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, Decanul Baroului de Ilfov; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosef G. Cohen** Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **Gr. Conduratu**, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **René Demogue**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris; **Vintilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Membru în Consiliul de disciplină al Baroului Ilfov; **D. Gălășescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **Alfred Juvara**, Profesor Universitar, Avocat; **Ștefan Laday**, Președinte la Consiliul legislativ; **I. Gr. Periețeanu**, Directorul Bibliotecii Marilor Procese, Avocat; **Emil Stan Rappaport**, Consilier la Curtea de Casație din Varșovia; **C. Sipsom**, Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-Iași**, fost Ministru, Avocat; **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar; **Al. Velescu**, Dr. în Drept, Avocat; **Albert Vahl**, Profesor la Facultatea de Drept din Paris.

SECRETAR DE REDACȚIE :

E. C. Decusară, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare

S U M A R

- *Tendențele românești spre Dreptul italian*, de Prof. Andrei Rădulescu, consilier la Inalta Curte de Casație;
- *Dacă dispozițiunea art. 19 din legea concordatului modificată în 1930, ca plata cotelor concordatate să se facă în rate trimestriale, poate fi încălcată prin deciziunea majorității creditorilor?*, de Dr. D. D. Gerota, judecător trib. Ilfov;
- *Câteva observațiuni asupra legii pentru lichidarea judiciară a datorțiilor comerciale*, (urmare) de avocatul E. Cristoforeanu;
- *Edgard Feder, Les aspects juridiques de la vente à tempérament des meubles corporels*, Recenzie, de avocatul Alex. Velescu.

JURISPRUDENȚA

- Curtea de apel București. Comisia p. validarea drepturilor miniere: Ministerul de Industrie și Domenii cu G. T. Diniescu (Consolidări petrolifere. Validare. Apel. Teren concesionat. Subsol explorat. In ce condițiuni se bucură exploratorul de drepturi câștigate? Art. 261 al. 3 Legea minelor din 1924);
- Trib. Ilfov s. III civ. cor.: *E. Bohory cu I. Friedman*, (Dacă hotărârile achitătoare în penal, pot avea autoritate de lucru judecat în civil?);
- Trib. Muscel: *Ecaterina Ruva cu Ecaterina Lado*: Dacă fiind făcute 2 cereri de trimitere în posesie a averii decujusului, cu interese contrarii, se mai pot rezlovă pe cale grațioasă conform art. 104 Pr. civilă, sau trebuie să se trimită la ședință publică (spre a se judeca pe cale contencioasă conform dreptului comun?).

Va apare în editura „Curierul Judiciar” :

LEGEA LINIȘTEI PUBLICE (Mârzescu) adnotată și comentată comparativ cu textele din codul penal român și cele corespunzătoare din codul penal francez (legea din 1893) împreună cu debaterile parlamentare de d-nii **I. Gr. Periețeanu**, Ministru al Comunicațiilor, avocat și **Alfred Fulga**, avocat.

TENDINȚE ROMÂNEȘTI SPRE DREPTUL ITALIAN¹⁾

Oricât de departe a rămas poporul românesc de pământul Italiei n'a uitat origina lui romană — cum se spune deseori — și-a amintit de ea mai totdeauna, a afirmat-o cu mândrie, și-a îndrumat gândurile și privilegiile într'acolo și de câte ori a putut, a căutat să se apropie și să aibă raporturi tot mai dese și mai trainice.

Încă de prin sec. XII—XIII — dacă nu și mai de vreme — au fost legături comerciale între orașele italiene și ținuturile românești iar în secolele următoare aceste relații devin mai numeroase și mai felurite. Misionari, negustori, soli, medici, secretari, profesori, scriitori, proiecte de luptă contra dușmanului creștinătății, adăpostiri de pribegi, etc., etc., toate sunt dovezi necontestate ale legăturilor dintre țările dunărene și regiunile de limbă și cultură italiană.

Fără a ne ocupa de altele, constatate în chip cert de către istorici, este interesant de relevat că au început a fi scoase la lumină urme de tendințe spre Italia și în domeniul Dreptului; și încă pentru un timp când de obicei se crede că în țările române era deplin întuneric.

Voi schița aci câteva din manifestările acestor tendințe.

Pe la mijlocul secolului al XVII-lea, au

1) Publicat în italienește în vol. II din „Studi filosofico-giuridici” dedicati a Giorgio del Vechio. Vezi Curierul Judiciar No. 12 din 1932.

fost întocmite mai întâi în Moldova și apoi în Țara Românească, câte o lege destul de importantă, care cuprindeau dispoziții de natură penală, civilă, religioasă, etc. Cea dintâi purta titlul de „Cartea românească de învățătură” (1646), iar cealaltă „Indreptarea legii” (1652).

Isvorul, după care a fost făcută cea din Moldova, care a servit în mare parte și pentru alcătuirea acelei din Valachia, a fost romanistul italian Prosper Farinaccius, cunoscut prin intermediul învățătorei din Polonia (2).

S'a dovedit astfel că primele legi de importanță în țările române — nu mici pravile cu caracter mai ales religios — au fost formate nu numai sub influența ci după un model italian. Și ca să se ajungă la aceasta, desigur că era și o cultură însemnată în aceste două țări și mai ales o tendință de a se folosi de luminile Apusului și în special ale țării, unde se știa că e leagănul neamului.

Starea asta de spirit s'a dezvoltat mai cu seamă după ce Impărăția Romei de răsărit se prăbușise și cu ea strălucirea culturii și a instituțiilor bizantine, care-și revărsase influența din belșug și la nordul Dunărei. Cu toată ortodoxia, care ne lega tot de Răsărit, năzuințele spre progres se îndreaptă din ce în ce mai mult către Apus. Ivirea celor două legi este un produs cert al acestei stări de spirit, care-și lărgeste cercul.

În curând nu mai este suficientă aducerea de cărți și dascăli, ci încep oamenii aleși să se gândească a merge acolo ori a-și trimite odraslele pentru a se împodobi cu diferite învățături și dintre acestea n'au lipsit și legile. Un fiu de boer mare, *Constantin Cantacuzino*, nepot de Domn, a plecat la 1665 pentru învățături peste hotare. Merse întâi la Constantinopol unde avu dascăli cunosători ai clasicismului și care știau și limba italiană. Peste aproape doi ani el luă drumul Veneției, de unde merse la Padova. Aci urmă diferite materii între care logica, fizica, matematica, autori clasici. Interes deosebit pentru noi prezintă faptul că a studiat și *Instituțiunile lui Justinian*. Dacă celelalte obiecte îmbogățeau sufletul, acestea din urmă serveau și din punct de vedere practic pentru înțelegerea pravilei, care exista acum în Valachia și pentru că în ele se găseau legile care, după părerea răspândită, erau legile țării sale.

Intors acasă, după o scurtă ședere la Viena, a ajuns boer de rang mare, și a avut o

vie dorință să creeze o școală la fel cu aceea la care învățase, o „*Academie*”. Urcarea pe tronul țării a fratelui său Șerban Cantacuzino îi dădu putința să și realizeze gândul. Școala înființată la 1678 este un început al Universității din București și în deosebi al Facultății de Litere. Ea era întocmită în spiritul așezămintelor italiene de atunci (3).

Deși nu se menționează între cursuri și *Dreptul*, dar este probabil că s'au dat și lecții despre legi, din cauza utilității lor. Ele vor fi fost cuprinse în denumirea vreunei ramuri de filosofie, cum e cuprins și mai târziu, mai ales că în acele vremuri și mai în urmă avea însemnătate *Dreptul natural*, care putea fi socotit și ca materie filozofică.

Cu timpul interesul pentru Italia a crescut; unul din elevii școlii recomanda prin testament, copiilor să învețe latina și italiana chiar înaintea limbei grecești, limba Curții domnești, iar *drumul spre Italia începe a fi bătut de tot mai mulți studenți români, în frunte cu fiul lui Constantin Cantacuzino*. N'avem dovezi precise dacă între învățăturile ce căutau acolo erau și cele juridice, dar până la găsierea lor de harnici cercetători — pe care-i așteptăm — cred că se poate afirma că n'au lipsit și astfel de învățături, mai cu seamă dacă se ia în considerare anumite îndrumări de mai târziu. Mai toți mergeau la Padova, unde Domnul următor, Brâncoveanu și-a trimis bursierii lui și unde au mai mers și alții; dar începuseră a se gândi și la alte orașe.

Această îndrumare devine tot mai intensă în cursul sec. XVIII și începutul secol. al XIX-lea, așa zisa epocă a Fanarioților, când limba italiană este cunoscută de mulți dintre boeri, când italieni ajung secretari ai Domnilor, ori profesori, când cunoștințele despre Italia se înmulțesc, iar conștiința comunității de origine se întărește.

La începutul sec. al XIX-lea se dezvoltă în Principate o puternică activitate juridică, se fac legi civile de mare valoare, se introduc directive noi de organizarea învățământului public, în care acum este constatat și al *Dreptului*. Este de menționat că în Valachia, primul profesor, ca și mulți alții, este arătat că știe și italianește; și este posibil să fi utilizat și lucrări scrise în acea limbă.

Sub influența împrejurărilor vremii, mișcarea de reînnoire națională progresă în

2) S. G. Longinescu, *Legi vechi românești și isvoarele lor*.

3) N. Iorga, *Istoria învățământului românesc* p. 36 și urm. Comemorarea a 250 de ani dela întemeierea unei Facultăți de litere la București.

chip vădit și pentru triumful ei boerii patrioți au înțeles că trebuie răspândită învățătura prin profesori bine pregătiți. În acest scop, cei din Valachia au hotărât și au convins și pe Domnul fanariot dela 1820 să trimeată bursieri în străinătate pentru diverse materii. Intre acestea era și Dreptul. Este foarte interesant că deși cunoșteau și drumul Vienei, de unde fuseseră aduși și profesori, precum și alte centre de învățatură, au ales Italia și anume orașul *Pisa*, unde au fost trimiși, în primăvara lui 1820, patru bursieri, care aveau să se pregătească spre a fi profesori la școala românească. *Intre ei, cu destinație specială pentru Drept, era Constantin Moroiu* (4). Cursuri de drept și mai ales de drept roman a mai urmat și alt bursier *Eufrosin Poteca*, însă numai un an, ocupându-se în urmă cu filosofia și apoi plecând cași ceilalți doi la Paris. Moroiu, singur, a rămas la *Pisa*. A întâmpinat destule greutăți din cauză că nu venise destul de pregătit pentru cursurile universitare și din cauză că ajutoarele de întreținere soseau greu și cu mari întârzieri. Prin răbdare și muncă serioasă a isbutit să dea „faima în *Pisa* cu latineasca”, iar în 1825 a obținut diploma în „*Filosofie și legi*”, doctoratul în Drept, fiind primul dintre Români, care a căpătat acest titlu în Italia.

Alegerea acestei țări pentru învățarea Dreptului, când Franța avea aâta strălucire și vestite coduri noi și mai ales faptul că Moroiu n'a fost trimis, după 1 an sau 2, ca și ceilalți la Paris, pot fi explicate prin năzuința veche de a se îndrepta spre Italia, dar și prin aceia că legile din țările române erau socotite ca romane ori o continuare a lor și se va fi crezut că învățătura „dumnezeieștilor pravile” nu poate fi căpătată nicăeri mai bine ca pe pământul Italiei.

Sosit în țară, după terminarea studiilor de Drept pe care și le completase și cu cursuri de literatură italiană, Moroiu aducea o mare dragoste pentru Italia, o cunoștință luminată a nobilei origini a neamului său și o mare pasiune pentru a răspândi învățământul legilor și în patria sa.

Încă din toamna anului 1825 el este profesor la Școala Sf. Sava, prima școală națională din București. Aci a ținut cursuri de Drept o lungă serie de ani, întrerupt numai de războiul ruso-turc în 1828—1829. A fost singurul profesor de Drept până aproape de

1838 când școala a luat aproape forma unei Facultăți de Drept și i s'au adăugat și alți profesori care veneau cu studii din Franța. Acel care era însă elementul predominant pentru învățământul Dreptului până pe la 1845 a fost Moroiu, elevul școlii italiene.

El a predat diferite materii ca dreptul penal, comercial, civil, dar în special dreptul roman; a alcătuit chiar un curs de drept roman și criminal, care era prezentat de către contemporani cu mândrie (5).

Dreptul roman — pentru el — era baza, era însuși dreptul civil al țării. Cu o deosebită însuflețire înfățișa monumentele aceluia drept, titlul de glorie al neamului, dovada necontestată a romanității lui, încât fără îndoială că a contribuit mult pentru desvoltarea conștiinței naționale și întărirea ideii despre origina romană. Cât de frumos trebuie să fi vorbit el despre cele învățate în Italia și cum știuse să captiveze și să înalțe, dacă aflăm că la examenele din 1827, abia la 2 ani după începerea cursului, când elevii au început să vorbească despre legile romane „cu lacrimi în ochi asculta tot insul legile strămoșilor noștri romani. Aceluia — spune un contemporan — ce numai o picătură de sânge roman a avut, i-au pricinuit cea mai mare zi de bucurie”.

Cursurile au fost făcute de el sub influența cărților italiene. Astfel, la cursul de drept criminal s'a servit de Carmignani, iar la cel de drept comercial de Agostino Reale și de legea austriacă și francezo-italiană din regatul lombardo-venețian.

În toată activitatea lui a rămas reprezentantul îndrumării spre Italia, cu care—mai ales pe terenul Dreptului—socotea că poporul român e așa de legat și unde acesta putea găsi ceiace-i era necesar pentru învățătura și îmbunătățirea legilor.

Dacă s'ar mai fi trimis bursieri în Italia și, în genere, s'ar fi îndreptat tineretul într'acolo, aceste idei s'ar fi răspândit și mai mult și poate că desvoltarea dreptului român în ultimul secol s'ar fi făcut în acest sens.

Clasa superioară, atrasă de Paris, începuse însă de timpuriu — chiar din secolele precedente — să-și trimeată fiii acolo, mai cu seamă pentru a învăța Dreptul. Pe la 1820, când Moroiu era trimis la *Pisa*, erau destui copii de boeri la Paris, Geneva și în alte orașe.

Intorcându-se în țară, cu porniri explica-

4) În registrul de frecuență figurează cu numele: „Pappadopulo Constantino di Pappa Demetrio di Valachia, scolare legista” (A. Marcu: Un student român la *Pisa*, 1929, p. 24).

5) Andrei Rădulescu: *Cercetări asupra învățământului Dreptului în Țara Românească*, p. 17 și urm.

bile de admirație pentru dreptul și organizarea unei țări mari ca Franța și având, grație poziției lor familiare, roluri mari în Stat — doi ajung Domni în Valahia, alții mari demnitari — reușesc să introducă în țările dunărene părți din organizația de acolo, să facă legi în spirit francez, să ceară modificarea celor vechi în sensul modelelor franceze și să îndrumeze tineretul spre școlile Franței. Drumul Italiei este aproape părăsit în preajma anului 1840, cel puțin pentru Drept.

Când Moldova și Valahia au realizat, la 1859, unirea lor, temelia pe care s'a format și s'a dezvoltat România modernă și care a fost, fără umbră de îndoială, elementul hotărâtor care a dus la unirea de azi a întregului neam, influența franceză câștigase aproape cu totul partida, datorită și rolului politic al lui Napoleon III, dar mai ales tendinței tot mai răspândite de a merge pentru cultură în Franța și în special pentru învățătura legilor. Mai toți juriștii de seamă din epoca după 1850 sunt elevii școlilor franceze.

Cu toate acestea se mai găesc când și când din aceia care nu uitaseră vechile năzuințe spre școlile și legile italiene, care mai urmăreau ceia ce se petrece acolo și care doreau ca modernizarea Dreptului român să se facă în strânsă legătură cu cel italian, pe care se pare că îl socotiau, dacă nu mai bun, dar mai potrivit pentru poporul român. În acest spirit la 1864, când începuse a se vorbi de o *galomanie*, fură trimiși de Guvern câțiva *tineri în Italia*, între care un bursier la Turin pentru Drept, *Petru Borș* care umbla astfel pe căile lui Moroiu.

Mai interesant este că, atunci când se căuta să se unifice cât mai repede legislația civilă a celor 2 Principate și Domnitorul Cuza a însărcinat Consiliul de Stat să elaboreze un proiect de cod civil i-a recomandat să aibă în vedere *Codul italian, care era în forma proiectului Pisanelli*, din care avea să șteargă articolele nepotrivite cu trebuințele țării și să adauge altele, pentru materii locale și care n'ar fi în acel cod. Pe lângă superioritatea față de cel francez era desigur și manifestarea vechii tendințe de a fi în strânsă legătură cu dreptul italian. Și este de reținut că Domnul, când făcea această recomandare știă că pentru elaborarea noului cod civil lucrase din 1862 o comisiune, care întocmise un proiect, în care însă se pare că se urmăsea aproape numai codul francez.

Cu toată recomandarea Domnului, Con-

siliul de Stat, bogat în elemente care și dobândiseră cultura în Franța, a adoptat proiectul, format din codul francez cu anumite părți luate din legea ipotecară belgiană, dar a ținut seamă și de sfatul domnesc și a introdus și o serie de texte — *peste 70 articole — luate din proiectul italian* și care reprezintă un progres față de textele franceze.

În codul civil de azi al României se află dar un număr însemnat de articole luate aproape întocmai din codul italian și pentru buna interpretare a cărora Românii trebuie să se îndrepteze la doctrina și jurisprudența italiană.

Tot unei influențe juridice italiene se poate atribui și denumirea actului prin care Cuza, în urma loviturii de stat dela 2 Mai 1864, pune bazele unei noi organizări a țării, un fel de Constituție, care e botezată *Statut*. Poate că acestea se datorau chiar Domnului; se pare — totuși — că era lângă dânsul altcineva care îl sfătuia în acest sens; pare a fi *Mihail Kogălniceanu*, ajutorul prețios pentru faptele mari îndeplinite de Domn și care, grație culturai lui, știă să prețuiască, în adevărata ei valoare, cultura italiană și foloasele ei pentru România.

* * *

În urma introducerii multor legi franceze în alcătuirea legislativă din anii 1864—65 influența franceză a devenit covârșitoare pe terenul doctrinei, jurisprudenței și învățământului. Părea a fi pierit gândurile de altă dată spre Italia; părea a se fi uitat și că mai sunt de acolo atâtea articole din codul civil.

Codul comercial italian redeșteaptă din nou atenția și o îndreaptă în această direcție. În România era în vigoare codul comercial francez, introdus în Valahia încă dela 1840, iar în Moldova la 1863. Indată ce a fost întocmit noul cod italian, juriștii români s'au și gândit să îl introducă. Lucrările au început în 1883 și au fost terminate în 1887, când a fost promulgat și pus în aplicare la 1 Septembrie, *codul comercial român, care are ca izvor principal Codul italian, căruia i s'au făcut relativ puține modificări*. S'au mai adus modificări prin legi posteroare dar și astăzi baza legislației comerciale din vechiul Regat și Basarabia o formează Codul italian. *Pentru cercetarea oricărei probleme din această materie este absolut necesară doctrina și jurisprudența italiană, care domină aci cum cea franceză o face în materie civilă.*

Prin materia comercială s'au stabilit ast-

fel raporturi solide între dreptul italian și român. Vechile tendințe și-au găsit o înfăptuire puternică și durabilă. Și nu mă îndoiesc că în modificările ce se vor aduce codului comercial în vigoare — pentru desăvârșirea modificării — nu se vor face mari abateri dela această lege, care formează temelia sigură a raporturilor dintre cele 2 țări surori pe terenul Dreptului.

De altfel, în acest domeniu, îndrumarea spre Italia capătă un orizont tot mai larg.

Afară de numărul în creștere al studenților care merg să și completeze acolo studiile, juriștii români urmăresc cu atenție manifestările juridice italiene. Cercetările în materie penală, de pildă, sunt folosite iar proiectul noului cod penal este influențat și de cele stabilite de știința italiană.

Interes a deșteptat — pentru a nu mai vorbi de alte chestiuni — și *modul cum s'a unificat legislația în noile teritorii italiene*. problemă grea în care s'a constatat că s'a întrebuintat aproape acelaș procedeu ca și cel întrebuintat de România prin extinderea parțială, până acum în noile provincii și totală din 1928 în Basarabia, cu câteva dispoziții speciale și transitorii cași în decretul italian din Noembrie 1928.

Este de dorit ca ea să urmeze acelaș procedeu, aplicându-l fără ezitare cași Italia și pentru celelalte provincii desrobite în care se întâlnește aproape aceiaș situație ca în teritoriile anexate Italiei, în care s'a vorbit mereu de aceiaș pretinsă superioritate a legislației austriace și maghiară și în care întârzierea unificării pe teren juridic a creiat iluzii și speranțe de nestatornicia celor stabilite prin triumful dreptului popoarelor.

Exemplul Italiei și în această privință nu numai că reprezintă un punct din comunitatea juridică între ea și România dar impune și la noi rezolvarea problemei în acelaș chip și va îndemna — poate — și pe cei care se mai îndoiesc să procedeze stăruitor și grabnic.

O mențiune specială merită deosebitul interes ce a provocat *proiectul codului obligațiilor și contractelor, întocmit de comitetul franco-italian*. În România s'au și început lucrări spre a se vedea dacă n'ar putea fi primit. *Ideia unificării internaționale, sau cel puțin a unității de drept între popoarele latine, afirmată mai întâi cu tărie de o minte italiană, ar căpăta un început de înfăptuire: și poate că va fi dat ca acest început să'l facă ramura latină, răslețită prin vitregia vremurilor, dar care n'a pierdut însușirile juridice strămoșești, știe ce valoare*

are latinitatea pentru ființa sa și care — rândurile acestea o dovedesc poate — a năzuit mereu spre pământul Italiei, spre cultura și legile ei.

Profesor ANDREI RADULESCU

Consilier la Inalta Curte de Casație,
Membru al Academiei Române

1929, Iulie.

Dacă dispozițiunea art. 19 din Legea concordatului modificată în 1930, ca plata cotelor concordatate să se facă în rate trimestriale poate fi încălcată prin deciziunea majorității creditorilor ?

Sau în alți termeni care este, în deciziunea de concordat, limita minimă de condițiuni peste care voința majorității creditorilor nu mai poate fi obligatorie minorității ?

1. Desigur că răspunsul, după felul cum sunt prezentate datele problemei, stă în strânsă legătură și derivă din natura juridică a concordatului preventiv.

Dar definițiunea exactă a acestei instituțiuni este astăzi încă departe de a fi ultima. Lăsând deoparte fizionomia unei „forme speciale și atenuate a execuțiunii forțate” pe care i-o atribue unii proceduriști ¹⁾, dar care totuși are meritul pentru teza ce vom susține, de a transpune problema în domeniul dispozițiilor de ordine publică; fără a considera ca desăvârșite nici definițiunile ce înfățișează concordatul preventiv ca un „contract judiciar” sau de majoritate ²⁾, sau ca o „deciziune judiciară” ³⁾; ne place să reținem din această pluralitate de caracterizări insuficienta capacitate a actualelor instituțiuni juridice.

Definițiunea trebuie să așadară căutată în afara formulelor clasice și cercetările îndreptate spre acea categorie de **acte complexe** a căror figură apare din ce în ce mai reliefată deopotrivă atât în câmpul dreptului public cât și în acel privat ⁴⁾.

Se întâlnesc într'adevăr, în ambele domenii, acte juridice a căror asemănare cu contractele se rezumă doar în efectele obligatorii ce le produc, dar a căror naștere și compunere nu prezintă nici o similitudine cu acest fel de negoții. Deși rezultă întocmai că convențiunile din mai multe declarațiuni de voinți, aceste voinți converg însă spre un interes comun tutulor declaranților.

Uneori aceste acte colective — denumite în terminologia juridică germană **Gesamtakt** — deose-

1) Jäger: „Commentaire de la loi fédérale sur la poursuite pour dettes et la faillite”, III, p. 77, n. 2.

2) Bonelli: „Falimento”, III, p. 26; Ramella: „Tratato del fallimento”, II, p. 772.

3) Seuffert: „Konkursprozessrecht”, p. 406.

4) Kuntze: „Der Gesamtakt”; ein neues Rechtsbegrif, 1892.

bindu-le după felul cum sunt compuse, apar cu elemente volitive de egală valoare juridică (**atti complessi aguali**). Astfel în Dreptul privat: actele ce tind la înjgheizarea unei corporațiuni comerciale, deliberările organelor societăților comerciale; iar în Dreptul public: actele legislative emanațiunea colegiilor de Cameră și Senat ⁵⁾.

Alteori declarațiunile de voință ce concură la formațiunea actului colectiv, sunt subordonate unele altora, în sensul că odată parte din ele culese sunt la rândul lor supuse unei declarațiuni de voință sub forma autorizațiunii sau omologării administrative sau judecătorești. Exemplul cel mai vădit n'îl oferă doctrina în mai toate deliberările colectivităților falimentare (art. 760, 804, 762 al. 2 C. com.) și (art. 19), care sunt supuse mai departe omologării tribunalului ⁶⁾.

Prin urmare în această ultimă categorie, **actul colectiv sau complex** se formează în două etape: mai întâiu din interferența și deliberațiunea manifestațiunilor de voință individuale naște o declarațiune rezultantă; mai apoi această rezultantă este subordonată unei alte voinți, aceia a autorității care fără să integreze capacitatea primei entități declarante, concură prin adaosul voinței sale la perfectarea actului complex.

Transpunând teorema la speța concordatului preventiv, asistăm în prima fază la formarea unei voințe rezultante din deliberațiunea voințelor individuale pe baza principiului majorității, regulamentat de lege și sub controlul judecătorului delegat (art. 16—27); după care această voință deliberativă și obținută prin filtrul normelor legale, se conexează unui alt element volitiv, de putere superioară și de natură judecătorească, al cărui rost este de a protegi creditul comercial și eventualele interese ale minorității învinse în contextul deliberativ (art. 28—40).

Această teză nu este de altfel decât aceia însușită de Instanța Trib. I, Com., care prin sentința No. 1.028 din 2 Iunie 1930, pronunțată în complet de divergență și confirmată de Instanțele superioare, afirmă că „**principiile de ordine publică, care rezidă la temelia instituțiunii concordatului judiciar, nu pot fi încadrate în teoria libertății contractuale**. În adevăr, din chiar faptul participării justiției cu autoritatea de creatoare și integratoare la elaborarea concordatului, cum și din faptul că **legiuitorul a subordonat încheierea lui unor anume condițiuni neapărat de ordine publică**, se poate deduce că un concordat judiciar pe baza unei voinți de majoritate elaborat după anumite criterii, nu este un simplu contract, ci un **act juridic complex** cu caracter și structură proprie.

Astfel fiind privită natura juridică a concordatului preventiv, din îmbinarea elementelor sale constitutive se pot desprinde, pentru judecarea problemei de față, două concluziuni :

1) **Concordatul preventiv ne apare ca un act complex, la perfectarea căruia participă cu o egală valoare volitivă autoritatea judecătorească.**

2) **Prin participarea acestei autorități, menite să salvgardeze creditul comercial și interesele minorităților, normele sale organice se deplasează din domeniul raporturilor private în acela al dispozițiunilor de ordine publică.**

II. Raportând acum aceste concluziuni de **ordin teoretic** la datele problemei noastre ajungem la următoarele rezultate :

a) În primul rând, concordatul preventiv fiind prin natura sa un act complex a cărei perfectare este supusă unor anumite dispozițiuni legale și ca atare sustras libertății contractuale, **voința majorității deliberante nu poate fi impusă minorității decât în cadrul strict al condițiunilor stabilite de lege.**

Pentru certe motive ce stau la baza acestei instituțiuni, legiuitorul a socotit util pentru economia comercială ca asemenea deciziuni dilatorii sau remisorii să fie luate cu o majoritate a creditorilor; dar în același timp a înțeles să stabilească și un minim de condițiuni de garanție peste cari voința minorității nu mai poate fi expropriată.

Că aceasta a fost intențiunea legiuitorului rezultă în termeni clari din însăși expunerea de motive ce a însoțit legea din 1929 : „Totuși, — spunea legiuitorul — o posibilitate nemărginită în stabilirea condițiunilor nu putea fi acordată. **Un minimum de garanții sunt reclamate** și în această ordine de idei proiectul prevede, pentruca concordatul să poată fi acordat, un minimum de cotă, reprezentând 50% din valoarea creanțelor, un maximum pentru plată”. Iar mai departe continua: „Creditorii chiar de arvrea nu pot să acorde o cotă sub 50% și un termen mai lung ca 3 ani” (Monitorul Oficial, Nr. 149 bis, din 10 Iulie 1929).

Se înțelege că dacă în expunerea de motive nu se face vorbire de condițiunea ratelor trimestriale, se datorește faptului că această modalitate a fost introdusă abia prin reforma din 1930.

b) În al doilea rând, concordatul preventiv fiind prin natura sa un act complex, nu va fi complet până ce voința deliberativă a creditorilor rezultată după principiul majorității nu va fi primit omologarea organului judecătorec.

Dar această autorizațiune menită după cum am mai spus să supravegheze creditul general și să ocrotească creditorii minoritari — prin funcțiunea pe care o îndeplinește nu poate fi dată decât tot în cadrul dispozițiunilor legale stabilite prin lege ca necesare salvgardării intereselor de mai sus.

5) *Brondi*: „L'alto cimplesse nel diritto pubblico“.

6) *Rocco*: „Principii di Diritto commerciale“, I, 367.

Prin această intervențiune a autorității judecătorești procedura concordatară se apropie — după cum observă unii autori ⁷⁾, — de o formă atenuată a procedurii de execuțiune falimentară și în consecință normele sale sunt atrase în domeniul dispozițiilor de ordine publică ce nu suferă transacțiuni din partea părților interesate.

Iată cum se pronunță legiuitorul din 1929, în expunerea sa de motive, asupra autorizațiunii judecătorești: „Consimțământul acestei majorități nu antrenează însă deplin drept consimțământul minorității, ci concordatul încuviințat de majoritate devine operant numai după ce instanțele judecătorești ocrotitoare a intereselor minorității creditorilor și supravegherea asupra interesului general, vor examina la rândul lor condițiile oferite și vor fi omologat concordatul”. (Monitorul Oficial Nr. 149 bis, din 10 Iulie 1929).

III. Pe lângă aceste argumente de ordin teoretic, teza noastră se razimă și pe o **interpretare de text**.

a) Elementele ce trebuie să cuprindă deciziunea creditorilor și de care face vorbire art. 19 pot fi deosebite în elemente **esențiale**, fără de cari, sau a căror modificare ar denatura instituțiunea concordatului (enumerăm în ordinea lor: cota, termenul, modalitatea de plată care se va face în rate trimestriale și proporționale creanței fiecărui creditor), și elemente **secundare**, cari nu pot lipsi, după voia creditorilor, fără ca astfel să denatureze finalitatea concordatului.

De observat este că condițiunea „ratei trimestriale” urmează după „termen” — element fără îndoială esențial — și precedează plata „ratei proporționale”, deasemeni element esențial, neputându-se imagina un concordat în care, prin voința majorității creditorilor să se rupă proporția plăților.

Din acest plasament în frază deducem, pe calea unei interpretări de text natura obligatorie a plății trimestriale.

b) Aceiași putere obligatorie mai rezultă și din întrebuițarea formei gramaticale imperative: „Deciziunea **va arăta** cota... modalitatea de plată care **se va face** în rate trimestriale...”.

Iar atunci când un asemenea element este facultativ — cazul comisiei de creditori — legiuitorul are grija s'o spună în termeni expresi.

IV. In fine, un ultim argument mai rezultă și din modificarea legislativă din 1930. Plata trimestrială și proporțională nu figura în textul vechii legi. Printre modificările din 1930 s'a introdus și această inovațiune.

Tot din expunerea de motive, relativ la atribuțiile comisiei de creditori, spicim: „să aibe...

misiunea de a executa plata cotelor în proporție cu creanțele și **în rate trimestriale...** ⁸⁾).

Care să fi fost rațiunea acestei modificări legislative dacă dispozițiunea n'ar fi decât un simplu deziderat ?

V. S'ar putea deduce un argument contrariu :

a) Din lipsa oricărei mențiuni în art. 2 care indică cuprinsul cererii de concordat ?

Răspunsul nu poate fi decât negativ nefiind necesar ca această modalitate să figureze în cererea comerciantului — care cuprinde doar condițiunile variabile (cotă, termen, garanții) — de îndată ce ea rezultă dela **lege**.

b) Sau din împrejurarea că art. 19 nu indică sancțiunile lipsei unor asemenea condițiuni ?

Am arătat supra cât de mult se apropie, prin natura lor, dispozițiunile legii concordatului preventiv, de acele dispozițiuni procedurale care fiind de ordine publică ies din sfera transacțiilor individuale. Normelor de ordine publică nu li se mai aplică adagiul „pas de nulité sans texte”.

Pentru aceste motive, noi opinăm că condițiunea plății trimestriale prevăzută de art. 19 din legea concordatului nu poate fi eludată cu toată deciziunea favorabilă a majorității creditorilor.

D. D. GEROTA

Doctor în drept al Facult. juridice din Paris.
Judecător Trib. Ilfov

CÂTEVA OBSERVAȚIUNI ASUPRA LEGII PENTRU LICHIDAREA JUDICIARĂ A DATORILOR COMERCIALE

(urmare *)

Reprezentanța juridică.

2) Legea pentru lichidarea judiciară plămădită în pripă la un sfârșit de sesiune parlamentară, conține atâtea lacune și dispozițiuni de neînțeles încât va da naștere cu ocazia aplicațiunii ei la controverse grave pe care instanțele noastre, foarte greu le vor rezolva.

Una din aceste controverse va fi referitoare la modul de exercitare a reprezentanței în fața justiției și anume care din organele cărora legea le conferă anume atribuțiuni în raport cu lichidarea, poate reprezenta valabil interesele creditorilor în fața instanțelor, fie ea reclamant, fie ea pârât.

În sistemul francez, debitorul asistat de lichidatori este investit cu reprezentanța activă a intereselor creditorilor putând exercita orice fel de acțiune în interesul masei.

În sistemul legii noastre, debitorul este ajutat în activitatea lui de două organe: comitetul de creditori și judecătorul administrator, ambele acordând asistența lor și consimțind la actele determinate de art. 6, 8, 13 și 16.

Toate celelalte acte care nu intră în prevederile acestor articole sunt valabil încheiate de către debitor.

Legea omite a se ocupa despre exercițiul acțiunilor patrimoniale și anume cine are acest exercițiu; s'ar

7) C. Jäger: „Commentaires de la loi fédérale sur la poursuite pour dettes et la faillite”, IIIè p. 77, n. 2.

8) Monitorul Oficial No. 146, 4 Iulie 1930.

crede că întrucât legea nu pretinde consimțământul comitetului de creditori pentru exercitarea unei acțiuni, și nici nu atribuie un asemenea drept judecătorului administrator, debitorul singur are capacitatea de a exercita și a răspunde în orice acțiune, indiferent de natura ei.

Părerea noastră este însă că întrucât prin admiterea lichidării, creditorii dispar ca indivizi, fiind înlocuiți cu masa credală, în interesul căreia se procedează la lichidare și se continuă exercitarea comerțului, debitorul nu mai poate întreprinde nici un fel de acțiune atingătoare de interesele acestei mase; ori, a înțenta o acțiune cu caracter patrimonial în legătură cu comerțul sau a răspunde într-o asemenea acțiune, indiscutabil înseamnă ca la un moment dat interesele masei să fie atinse prin modul în care va fi soluționat procesul și chiar periclitat.

Așa dar, socotim că debitorul nu are dreptul de a se angaja din proprie inițiativă într-un proces patrimonial, de oarece în timpul procedurii de lichidare pe primul plan apar interesele creditorilor și numai în al doilea plan interesele debitorului.

Cine va exercita în acest caz acțiunile mobiliare sau imobiliare interesând comerțul debitorului în lichidare ?

Legea instituie pe lângă debitor un comitet de creditori cu însărcinarea de a asista pe acesta în cele mai importante operațiuni din perioada lichidării; nici un act de dispoziție nu se mai face de către debitor fără consensul expres al comitetului și când spunem act de dispoziție înțelegem orice act de natură patrimonială putând deci veni în atingere cu interesele masei credale.

Acest comitet care supraveghează pe debitor în gestiunea sa, se interpune între debitor și masa credală; el este un organ reprezentativ al intereselor masei și are obligațiunea de a apăra aceste interese; în această privință credem că nu greșim afirmând că acest comitet exercită pe lângă debitor un mandat conferit de lege, în numele și în interesul creditorilor. Așa fiind rămâne bine înțeles că din moment ce debitorul singur și din proprie voință nu este în drept să exercite acțiuni atingând interesele comerțului său, aceste acțiuni nu se exercită de cât de către acest comitet de creditori care, la rândul lui, ar putea însărcina pe creditor să facă asemenea acțiuni în care caz acesta ar lucra ca mandatar al masei credale reprezentată prin comitetul de creditori.

Soluționând în acest mod reprezentarea judiciară a unui comerciant aflat în stare de lichidare, ne apropiem de sistemul francez care acordă debitorului asistat de lichidatori dreptul de a exercita acțiuni în justiție.

Dar judecătorul administrator are reprezentanța judiciară a masei de creditori? După părerea noastră judecătorul administrator are aceleași atribuțiuni și drepturi ca și judecătorul sindic pe lângă atribuțiunile conferite lui în mod expres de legea de lichidare, prevăzute în art. 8, 13 și 16, și prin urmare are și exercițiul acțiunilor în numele masei creditorilor.

Legea de lichidare prin dispozițiunile ei deroagă la dreptul comun; însă conform art. 18, legea de lichidare se completează cu dispozițiunile în vigoare din codul falimentar adică toate dispozițiunile din materie de faliment se aplică și comercianților aflați în stare de lichidare oridecâteori legea de lichidare nu dispune sau oridecâteori aceste dispozițiuni nu au fost modificate sau suprimate prin legea de lichidare; cu alte cuvinte, față de codul falimentar comerciantul în lichidare

este asimilat unui falit fiind supus atât el cât și bunurile sale și creditorii lui, prevederilor legii falimentare cu excepțiunea derogărilor prevăzute în legea de lichidare.

E drept că în regimul lichidării judiciare judecătorul sindic este substituit prin judecătorul administrator; această schimbare în titulatură nu are nici o influență asupra rolului pe care-l îndeplinește judecătorul atât în materie de faliment cât și în materie de lichidare, în administrarea activului comerciantului. După art. 3 din lege, judecătorul administrator este obligat să asiste pe debitor în toate operațiunile și actele ce va face până la închiderea procedurii de lichidare; această asistență are însă un caracter strict de gestiune sau de administrație; în nici un caz legiuitorul nu a înțeles să întindă această asistență și la exercițiul acțiunilor interesând comerțul debitorului; cu alte cuvinte când a însărcinat pe acest judecător să-l asiste pe debitor în operațiunile de lichidare, nu i-a acordat și dreptul să-l abiliteze cu ocazia exercitării acțiunilor mobiliare sau imobiliare.

Interpretând în acest fel art. 3 și coroborând acest articol cu art. 18, care lasă câmp liber aplicațiunii dispozițiunilor din Codul falimentar acolo unde legea lichidării nu dispune, urmează că judecătorul administrator, căruia legea i-a spus astfel pentru a-l deosebi de judecătorul sindic, care este un organ specific falimentului, este în drept să exercite orice acțiune în legătură cu comerțul debitorului și interesând masa credală.

3) *Acțiunile revocatorii.* Ce se întâmplă cu acțiunile revocatorii și în anulare, specifice stării de faliment și care nu pot fi exercitate în afară de faliment de oarece exercitarea lor implică în mod necesar determinarea unei epoci suspecte ?

Pentru ca un comerciant să obțină lichidarea nu se cere existența încetării de plăți, oricine având dreptul să reclame beneficiul legii chiar dacă nu este în încetare de plăți iar dacă este în încetare de plăți, nu interesează momentul când au încetat plățile. Prin urmare tribunalul prin jurnalul său de admitere nu se va ocupa de această încetare de plăți.

Acest fapt a făcut pe unii comercianți ai legii de lichidare să creadă că întrucât nu mai există perioadă suspectă, prezumpția de fraudă cade în ce privește actele juridice săvârșite de comerciant înainte de a cere lichidarea (vezi Comentariul legii de H. G. Meitanj, publ. în Adev. din 13 Mai 1932, p. 4).

O asemenea interpretare dedusă din faptul că pentru admiterea lichidării nu este necesară condițiunea încetării plăților, este profund eronată de oarece dacă legiuitorul nu a subordonat obținerea lichidării, condițiunii încetării plăților, scopul și intenția a fost facilitarea obținerii lichidării și nici de cum consacrarea valabilității actelor frauduloase încheiate de debitor în ajunul solicitării lichidării; căci în acest caz este ușor de imaginat că debitorul înainte de a cere lichidarea ar avea grija de a-și înstrăina întreg activul său prin persoane interpușe, știind că prezumpția de fraudă cade și deci creditorilor nu le rămâne decât dificila acțiune pauliană foarte grea de exercitat din cauza imposibilității în care se găsesc reclamanții în această acțiune de a dovedi reaua credință a debitorului și convența frauduloasă cu tertul achizitor.

Art. 18 din lege ne trimite la dreptul comun adică la legea falimentară în ce privește acțiunile revocatorii și în nulitate pentru motivul că legea de lichidare nu se ocupă de ele.

Faptul că prin jurnalul de admitere tribunalul nu

are a se ocupa de încetarea plăților sau de epoca suspectă, nu ne îndrituie a trage o concluziune în sensul aceleia trasă de colegul nostru, d. Meitani.

Încetarea plăților nu este necesară pentru obținerea lichidării; aceasta nu înseamnă însă că acest fapt dispăre cu toate consecințele pe care el le comportă în dreptul falimentar. Încetarea plăților rămâne și dacă cei în drept au interesul și posibilitatea să dovedească momentul când debitorul a încetat plățile, aceasta ca și terții cu care el a tratat în perioada suspectă vor trage consecințele actelor lor frauduloase.

Prin urmare nimic nu împiedică pe creditorii când au interesul să anuleze un act, să ceară tribunalului să fixeze data încetării pentru a face să opereze prezumpția de fraudă, natural dacă acest act cade în epoca suspectă.

Modul de procedură al comitetului de creditori sau al judecătorului administrator, va fi foarte simplu; va introduce acțiune în anulare și pe baza ei va solicita tribunalului comercial competente să dea o hotărâre prin care să fixeze data încetării plăților, în scopul exercitării acțiunii revocatorii sau în anulare. Art. 722 c. com. prevede cazul când prin sentința declarativă de faliment s'a omis a se fixa data încetării plăților; în această ipoteză, oricare interesat este în drept să ceară tribunalului ca prin altă hotărâre să fixeze această dată.

Această hotărâre care fixează provizoriu data încetării plăților, este supusă contestațiunii și apelului, conform art. 723 c. com.

În acelaș mod se va proceda și în timpul procedurii de lichidare.

4) Regimul creanțelor garantate.

Cu privire la creanțele garantate cu ipotecă, privilegiu sau gaj, legea este absolut necompletă, nearătând în mod precis care regim va governa aceste creanțe.

Art. 7 care prevede repartizarea cotelor lunare creditorilor după rangul și calitatea creanțelor lor, art. 8 care acordă un drept de preferință creditorilor masei față de datoriile anterioare cererii de lichidare ca și art. 9 care afectează întreaga avere a debitorului, datoriilor sale, pentru a garanta achitarea lor, par că instituiesc pentru garanțiile reale date de debitor înainte de lichidare un regim deosebit de acela prevăzut în dreptul falimentar și anume că toți creditorii indiferent de rangul și preferința creanțelor lor, înfră sub prevederile legii de lichidare, fără ca dreptul lor de privilegiu, ipotecă sau gaj să-i îndreptățească să ceară judecătorului administrator sau comitetului de creditori urmărirea bunurilor afectate lor.

Într'adevăr, atunci când prin legea de lichidare debitorul continuă comerțul său, face operațiuni comerciale și depune lunar la tribunal numai beneficiul net rezultat, din care vor fi satisfăcuți în primul rând creditorii cu drept de preferință, înseamnă că creditorii ipotecari, gagiști, etc. sunt și ei supuși operațiunilor de lichidare cu ceilalți creditori chirografari, cu singura deosebire că vor fi plătiți înaintea acestora.

Cu această ocaziune ținem să facem o observațiune: legea pentru lichidarea judiciară suferă de numeroase lacune dar mai ales de o totală lipsă de precizie în redactarea textului celor mai importante dispozițiuni; nu se poate atribui această neclaritate lipsei de pregătire a autorilor ei căci nimic nu-i obliga să inoveze în această materie fiind suficient să adopte sistemul francez iar nu să deformeze acest sistem,

să-l schilodească sub pretextul adaptării lichidării judiciare franceze la nevoile noastre.

Citind legea, avem impresia că autorii ei au fost dominați de teama transpunerii ideilor lor călăuzitoare în dispozițiuni clare, categorice, ceea ce nu ar fi reclamat vre-o sforțare intelectuală deosebită.

Ce ușor ar fi fost ca în loc să provoace controversa asupra regimului legal al garanțiilor reale, să se fi prevăzut în mod expres că creditorii garanți, nu mai pot urmări și nici cere urmărirea bunurilor date lor în garanție, intrând la lichidarea generală, cu dreptul de a fi achitați cu preferință față de creditorii chirografari, din cotele lunare depuse de debitor.

Incontestabil că intenția nemărturisită printr'un text precis corespunzător, a fost aceasta; legea nu exprimă însă o astfel de intenție; ea a rezultat din art. 7 nu mai pe cale de deducție.

Ei bine, așa să fie oare? În acest mod trebuie aplicat și înțeles art. 7? Este admisibilă o asemenea interpretare dată unei dispozițiuni legale care în loc să deroge categoric la o dispozițiune precisă de drept comun care guvernează această materie, lasă numai să se înțeleagă în mod vag că intenția legiuitorului a fost totuși să se abată dela dreptul comun? Incontestabil că nu.

În materie de faliment, urmărirea începute în momentul declarării, continuă în persoana judecătorului sindic; pentru urmărirea posterioare sentinței declarative, creditorii ipotecari pot cere judecătorului sindic vânzarea imobilelor ipotecate și acesta este obligat a procedea la scoaterea lor în vânzare; în ce privește pe creditorii gagiști, legea le este și mai favorabilă de oarece falimentul nu suspendă dreptul lor de a pune în vânzare gajul, cu singura restricțiune prevăzută de art. 782 c. com. care însă vine în favoarea creditorului dacă sindicul se folosește de ea.

Acesta fiind regimul în materie de faliment cu privire la creanțele garantate, și întrucât legea de lichidare nu conține o dispozițiune contrarie, urmează că sub imperiul acestei legi, în această materie continuă a se aplica dreptul comun, fiind deci în totul de părerea colegului nostru d. Meitani exprimată în comentariul său amintit mai sus.

Care este însă sensul și înțelesul ce urmează să-l dăm art. 7 din lege? În codul falimentar, se reglementează prin art. 786 și 819 modul de repartizare a sumelor rezultate din lichidarea activului falitului, către creditorii gagiști, ipotecari și privilegiați; și anume în primul rând sunt colocați acești creditori chiar dacă este vorba despre repartizarea unor sume realizate din vânzarea unor bunuri mobile, dacă înainte de depunerea prețului imobilelor ipotecate, au loc asemenea repartițiuni sau dacă creditorul gagist nu s'a opus la scoaterea în vânzare a gajului său de către sindic.

Ori în conformitate cu art. 819 al. 2 sindicul este obligat a depune cu state lunare, sumele disponibile pentru a fi repartizate celor în drept, adică creditorilor gagiști și ipotecari în ipotezele arătate mai sus.

Art. 7 din legea lichidării, acordând creditorilor privilegiați, ipotecari și gagiști dreptul de a fi colocați cu preferință la repartizarea cotelor lunare depuse de debitor, nu face altceva decât să repete sub o altă formă dispozițiunile din art. 746 și 819 c. com. Și cum procedura de urmărire silită a imobilelor reclamă timp îndelungat iar creditorii gagiști știindu-se preferați, vor consimți să li se plătească creanța lor din celelalte bunuri ale debitorului, nesupuse gajului, alin. 2 art. 7, devine explicit și deci nu trebuie inter-

pretat în sensul unei decăderi din partea creditorilor garanțați de a cere urmărirea bunurilor ce le-au fost afectate în mod special.

Cât despre dreptul de garanție reală care prin efectul art. 9 din lege grevează întreaga avere a debitorului, incontestabil că inscripția ipotecară luată în favoarea masei nu atinge întru nimic drepturile de gaj și ipotecă obținute anterior de creditorii debitorului.

Tot astfel, dreptul de preferință pe care-l obțin creditorii masei în timpul lichidării față de celelalte datorii, nu prejudiciază drepturile creditorilor ipotecari și gagisti, de oarece în compunerea masei intră numai creditorii chirografari și deci obligațiunile contractate în perioada de lichidare, în condițiunile art. 8, interesează numai masa și sunt opozabile numai ei, achitându-se înaintea creditorilor compunând masa.

5). Regimul coobligațiilor cambiiali.

Art. 13. din lege, va provoca de sigur cele mai aprinse discuțiuni și aceasta din cauza ultimului aliniat care apare în lege ca un intrus, fără nici o legătură cu restul articolului, cu întreaga lege, fără nici un sens, și fără a ne explica rostul acestei bizare dispozițiuni.

Să se fi introdus acest aliniat din nepriceperea celui ce l-a propus prin surprindere parlamentului oboșit peste măsură de o sesiune atât de laborioasă?!

Nu putem desluși acest mister și în tot cazul nu este în căderea noastră de a-l desluși. Trebuie însă să ne exprimăm mirarea cum a fost posibil să se voteze o asemenea dispozițiune în auzul autorului legii, pe care d. Maxim într'un articol publicat în Universul din 20 Mai 1932, îl gratifică cu titlul de teoretician distins și cu consimțământul raportorului legii pe care-l știm mai meticulos în actele sale.

Art. 13 reglementează chestiunea efectelor de comerț semnate de debitori care au obținut lichidarea prescriind pentru aceștia obligațiunea preschimbării lor din trei în trei luni, în anumite condițiuni și cu o anumită sancțiune pentru debitorii recalcitranți.

Dispozițiunea este logică până aci; din moment ce un debitor a obținut lichidarea, și în pasivul lui figurează și sumele constatate printr'un efect de comerț posesorul lui nu mai are interes să-l protesteze, să acțiuneze pe debitor, să-și ia vre-o măsură de asigurare, etc., încât obligațiunea de preschimbarea acestor efecte apare logică însă fără vre-un efect practic afară dacă legiuitorul nu și-a închipuit că asemenea efecte vor putea fi puse cu vădite foloase pentru posesorii lor, în circulațiune.

Dacă legiuitorul s'ar fi oprit aci, nu aveam nimic de zis; debitorii principali, intrând la lichidare, posesorii efectelor nu puteau avea contra acestor debitori mai multe drepturi decât oricare alți creditori chirografari.

Dar surpriza vine acum, căci în loc ca legiuitorul să-l lase pe coobligații emitentului sau giranții emitentului sau giranții cambiiali, supuși regimului din codul falimentar, urmând linia dreaptă, întoarcere bruscă și ne bagă pe o variantă foarte periculoasă, căci iată ce se prevede în ultimul aliniat: dacă cosemnatarul unui efect cambial, refuză preschimbarea lui, va putea fi urmărit de îndată.

Ați înțeles manevra? Dacă acești cosemnatari, să le spunem, giranți, avalisti, sunt docili și la cererea posesorului preschimbă efectul din trei în trei luni, ei sunt îmbrăcați de legiuitor în zalele imunității și pe

posesorul, care în momentul când a dat o sumă de bani a pretins emitentului gir bun, legea îl privează de acest gir, trimițându-l la masa lichidării împreună cu ceilalți creditori, care nu au avut diligența de a-și întări efectul lor cu semnăturile unor persoane solvabile.

Și de ce? Care a fost interesul moral, economic al legiuitorului de a-i face și pe acești coobligați beneficiarii unei legi care în cele mai multe cazuri nu-i privește sau nici nu ar putea reclama beneficiul ei chiar dacă ar fi fost debitori principali pentru simplul motiv că nu au nimic comun cu comerțul?

Să ne imaginăm ipoteza unui efect de multe milioane semnat de un exploatator de păduri care comercializează sau industrializează materialul lemnos și girat de un particular oarecare.

Emitentul cere lichidarea și o obține.

Care este rațiunea ca și girantul nostru să beneficieze de avantajile unei lichidări al cărui sfârșit nu se prevede, când nu este nici comerciant, nici industriaș și deci nu este demn de binefacerile legii?

Ei bine noi credem că tocmai aci stă cheia misterului, probabil că prin această dispozițiune s'a căutat salvarea unor persoane aflate în această situațiune, ceea ce nu trebuie să ne mire de oarece suntem obișnuiți cu asemenea legi care înainte de a fi de interes obșteșc, sunt de interes personal.

Dar să trecem mai departe.

Așa dar din aliniatul incriminat se deduce că numai girantul care refuză semnătura sa pe polița de preschimbare va fi urmărit imediat. Legea însă nu spune în mod expres; ei legiuitorul pare că s'a ferit să ne dea o dispozițiune clară mulțumindu-se a ne arăta cazul când un coobligat poate fi urmărit de îndată când era, mult mai simplu să imite pe legiuitorul conversiunii prescriind același regim coobligațiilor cambiiali sau garanțiilor debitorului principal intrat la conversiune.

Care a fost rațiunea legii de a împiedica pe posesorul unui efect de comerț să îndrepte o acțiune în regres contra unui girant ori de câte ori debitorul principal este în lichidare? De sigur nici una căci legiuitorul nu a avut în vedere când a întocmit legea lichidării decât pe comercianții și industriașii loviți de criză și nu pe aceia străini de comerț și industrie.

Însă oricât de mare a fost dorința nemărturisită a autorului legii de a întinde regimul lichidării și asupra coobligațiilor cambiiali numai pentru motivul că figurează pe un efect, din moment ce o asemenea dispozițiune este cu totul deplasată și fără nici o legătură cu economia și spiritul legii dar mai ales întrucât legiuitorul nu a prevăzut o dispozițiune din care să rezulte în mod clar și îndubitabil voința sa în acest sens ne vom permite să dăm acestei dispozițiuni singura interpretare conformă spiritului și finalității legii fără a ne îndepărta de text așa cum este redactat.

Posesorul unei cambii purtând mai multe giruri are dreptul de a urmări pe semnatarul titlului, fie individual, fie colectiv.

În ipoteză că posesorul efectului înțelege să urmărescă pe debitorul principal, și acesta credem că este singurul caz care se încadrează în această dispozițiune, creditorul trebuie să suporte procedura lichidării; în acest caz, mulțumindu-se cu ceea ce îi va raporta lichidarea debitorului său, obligațiunea preschimbării efectului este logică de oarece prin urmărirea debitorului principal nu a renunțat la ceilalți obligați cambiiali contra cărora își păstrează drepturile decurgând

RECENZIE

din titlu și anume a.i urmări pentru suma care prin lichidare a rămas neacoperită.

Venind în concurență la masa lichidării, el nu mai poate urmări concomitent și pe codebitorii debitorului principal; aceasta ar fi singura interpretare și decădere care ar rezulta pentru posesorul cambiei, din art. 13 alin. ultim.

În caz de refuz din partea giranților de a semna titlul de preschimbare aceștia vor fi urmăriți de posesor.

Dar dacă posesorul cambiei, renunță la urmărirea debitorului principal, fie pentru moment, fie că-l liberează de obligațiunea sa față de el, nu vedem pe ce argumente nu ar avea dreptul să urmărească pe debitorii în regres?

Posesorul unui efect este liber să renunțe la oricare dintre obligații săi păstrând dreptul de a urmări pe oricare alt girant pentru toată suma.

Cum s'ar mai aplica acest aliniat în cazul unei atari renunțări? Posesorul efectului nu figurează în masa credală a debitorului principal, nu vine la repartitia cotei, nu are nici un raport cu debitorul în lichidare. Obligațiunile cambiale sunt independente și autonome; renunțarea la obligațiunea unui debitor cambial, nu influențează obligațiunea de plată a celorlalți codebitori care rămâne nealterată așa cum rezultă din conținutul formal al titlului.

A se aplica dispozițiunea restrictivă din al. ultim al art. 13 și în ipoteza de mai sus, înseamnă a ține legat pe posesorul efectului de debitorul principal contra voinței lui, ceea ce este inadmisibil.

Iată considerațiunile pentru care credem că oricâtă bună voință am avea față de textul ce discutăm, o altfel de interpretare și aplicare a lui este exclusă, în afară de cazul de mai sus.

Și avem convingerea că instanțele chemate a aplica acest text de lege, adânc înțelegătoare a scopului adevărat urmărit de legiuitor prin procedura de lichidare judiciară și supunând textul în chestiune unei interpretări largi și conforme spiritului întregii legi, nu vor comite eroarea ca pe cale de deducțiune să adauge la lege o decădere atât de gravă pentru posesorii efectelor de comerț și în contradicție flagrantă cu principiile atât de elementare din dreptul cambial.

* * *

Incheiem această scurtă analiză a legii, făcând regretabila constatare că din cauza ușurinții cu care se legiferează la noi în cele mai importante probleme, am ajuns în situațiunea în care ne găsim.

Sub pretextul de a se veni în ajutorul comerțului, se dă o ultimă lovitură creditului comercial care va agrava și mai mult criza prin care trece comerțul.

Și când prin această lege, se încurajează necinstea comercială care de azi înainte devine un comandament moral în materie de comerț, avem dreptul să repetăm ceea ce am mai spus și cu altă ocazie și anume: trecem printr-o gravă criză morală care trebuie să dea tutulor de gândit pentru viitorul acestei țări.

Trebuie să ne dăm odată seama că trecem prin timpuri extrem de grele și dacă nu vom fi la înălțimea acestor timpuri pe care totuși avem pretenția să le stăpânim, sfârșitul nu este greu de întrevăzut.

E. CRISTOFORĂNU
avocat

EDGARD FEDER. *Les aspects juridiques dela vente à tempérament des meubles corporels.* Paris 1932. Librairie générale de droit et de jurisprudence 159 pag.

Insemnătatea crescândă a operațiunilor de vânzare în rate (aspect al democratizării bunului trai) și a perecursiunilor juridice a acestor vânzări justifică apariția în ultimul timp a numeroase monografii juridice și chiar a unei legislații speciale.

Printre lucrările recente și complete în această materie, semnalăm studiul meticulos și metodic al d-lui Edgar Feder cu privire la aspectele juridice ale vânzării în rate a mobilelor corporale. Un volum de 159 pagini cuprinde o analiză completă, amănunțită și clar redată a chestiunii.

După ce arată importanța economică a instituției vânzării în rate, autorul trece la o serioasă analiză juridică a ei în comerțul mobilelor corporale. În această chestiune autorul își propune să studieze următoarele probleme: 1) Cari sunt mijloacele juridice întrebunțate în practică de către vânzător spre a se realiza vânzarea în rate cu garantarea drepturilor sale de creditor? 2) Cum s'au pronunțat instanțele judecătorești în această materie? 3) În actualul stadiu al jurisprudenței și a legislației, care e modul care permite realizarea unei asemenea vânzări cu satisfacerea pretențiunilor vânzătorului și în acelaș timp a dorințelor cumpărătorului?

Se știe că pentru vânzător pericolul rezultă din faptul că vânzarea e translativă de proprietate. De aci, străduința de a se găsi o formulă comodă care să întârzie transmiterea proprietății asupra cumpărătorului. S'au imaginat diferite combinațiuni practice;

A) Astfel s'a creat vânzarea cu *pactum reservati dominii donec pretium solverit*. Acest procedeu însă nu a dat rezultatul dorit în ceea ce privește opozabilitatea față de terți și aplicarea art. 332 c. p. rom.

B) A imaginat de aceea vânzarea sub condițiune suspensivă. Între aceste două procedee există următoarea deosebire importantă: proprietatea obiectului nu va fi transmisă cumpărătorului *dacă* acesta plătește prețul ca în vânzarea condiționată, ei *după* ce acest preț va fi fost plătit. Ca și împotriva combinațiunei precedente s'a obiectat că enumerarea art. 323 c. p. este limitativă și că contractul este inopozabil terților, mai ales este inopozabil masei falimentului cumpărătorului.

C) Contractul de locațiune cu promisiune de vânzare se prezintă sub forma unei închirieri căreia locatorul a adăugat o promisiune de vânzare. *Accipiens* nu devine proprietar decât după ce a acceptat promisiunea cu alte cuvinte transferul proprietății nu se efectuează decât în ziua acceptării și fără efect retroactiv. Acest procedeu depășește însă de cele mai multe ori intenția părților cu atât mai mult cu cât jurisprudența a subordonat validitatea unei atari combinațiuni existenței unui *pretium* independent de chiriile stipulate.

D) Contractul de „locațiune-vânzare” este procedeu cel mai perfecționat. Obiectul este predat cumpărătorului care se folosește de el cu titlul de chirie până la plata integrală a sumelor stipulate și care plătește singură îl face deplin proprietar.

Aceste catalogări teoretice s'au realizat în practică sub forma *clauzelor* inserate în actele dresate cu prilejul vânzării în rate și cari au cuprins rezervarea proprietății, stipulațiunea penală, obligațiunea de asigurare

a obiectului cu transmiterea despăgubirii în caz de incendii, asumarea riscurilor etc. o mie și una de ingeniozități juridice.

Jurisprudența nu a fost unanimă în aprecierea acestor clauze; mai puțin severă în genere în judecarea validității lor între părți (v. C. Bordeaux D. 1901/2/152, Trib. Amiens 28/1/1882 și C. Paris 9/IV/1930) din punctul de vedere civil sau penal (abuz de încredere pentru cumpărătorul sub condiție, care a înstrăinat înainte de plată obiectul), ea s'a arătat defavorabilă în ce privește opozabilitatea față de terți, în special în materie falimentară.

Analizând apoi amănunțit diferitele forme de asigurare a plății prețului obiectelor vândute cu plata în rate și răspunzând diferitelor obiecțiuni doctrinare ale d-lor. Valéry și Acher autorul își arată preferința pentru contractul de locațiune-vânzare, indicând mijloacele de a preveni fraudă atât între părți cât și, mai ales față de terți, mijloace cari au fost mai mult sau mai puțin realizate în diferite legislații.

Serioasa pregătire juridică, claritatea și metoda în expunere și documentarea desăvârșită a d-lui Edgard Feder îl desemnează din aceste motive să ne dea un comentariu critic al legii noastre asupra vânzării pe credit a mașinilor industriale, agricole și autovehiculelor, care având o largă aplicare a și început a da loc în practică la dificultăți și controverse.

ALEX. VELESCU

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

Comisiunea I-a de apel pentru validarea drepturilor miniere
Sedința de la 20 Iunie 1931

Președinția D-lui I. STĂNESCU, Buzău Consilier

Ministerul de Industrie și Domenii cu G. T. Dinescu și alți
Proces Verbal No. 288

Consolidări petrolifere. Validare. Apel. Teren concesionat. Subsol exploatat. În ce condițiuni se bucură exploratorul de drepturi câștigate? Art. 261 al. 3 legea mințlor din 1924.

De vne me ce art. 261 al. 3 din legea mințlor, nu cere altă condițiune decât că exploatarea să fi fost înscrisă în regiunea minieră, cum există în spetă, nu mai este nevoie de a se face dovada că exploatarea s'a făcut normal întrucât legea mințlor referitoare la drepturile câștigate, nu trebuie să fie interpretată în mod restrictiv.

Comisiunea,

Asupra apelurilor făcute de Ministerul industriei și comerțului și de Ministerul agriculturii și domeniilor în contra hotărârei cu No. 15 din 31 Ianuarie 1930 a Comisiunei pentru recunoașterea și validarea drepturilor de concesiuni miniere din județul Prahova.

Având în vedere concluziunile orale și scrise ale părților, actele și lucrările dela dosar.

Având în vedere că prin hotărârea apelată s'a admis cererea de validare făcută de Gh. T. Dinescu, Maria I. Drăghicescu cu autorizația soțului său I. Drăghicescu, Ecaterina I. Basarabescu cu autorizația soțului I. A. Basarabescu, văduvă și s'a validat dreptul acestora de a exploata petrol și orice alte substanțe bituminoase din subsolul moșiei Bodari în suprafață de circa 153 hectare, situată în comuna Plocești, județul Prahova pe termen de cinci ani dela promulgarea Constituției.

Având în vedere că din examinarea actelor cauzei se

constată în fapt următoarele: Moșia a cărei validare se cere a fost proprietatea lui Temelie Dinescu care o avea cumpărată prin ordonanța de adjudecare no. 231 din 1879 a Tribunalului Prahova secția I-a și care prin contractul de arendare autentificat de același Tribunal la no. 793 din 1901 și transcris la no. 626 din 1901 a concesionat-o pentru exploatare de țiței, păcură, ozocherită, pe termen de 29 ani. lui Maximilian Wegener care a transmis-o apoi societății „Concordia”. Concesionarul fiind obligat a începe exploatare petrolifere pe această moșie, s'a început un proces între moștenitorii lui Temelie Dinescu și soc. „Concordia”, proces terminat prin deciziunea civilă cu no. 192 din 1910 a Curții de Apel din București, secția I-a, care a obligat societatea ca în termen de două luni să înceapă lucrările de exploatare.

Societatea „Concordia” a săpat pe această moșie, două puțuri care au fost lăcărte în anii 1909—1912, fiind înscrise la regiunea minieră și apoi suspendate. Prin actul de împărțeaală autentificat de Tribunalul Prahova secția I-a la no. 2468 din 1907, transcris la no. 1504 din 1907, reclamanții de azi împărțindu-se asupra averii rămase dela Temelie Dinescu, moșia Posești a fost atribuită d-nei Maria Drăghicescu, cu mențiunea însă că subsolul acestei moșii va rămâne în indiviziune între toți moștenitorii după cum rezultă din actul de concesiune semnat de părintele lor, iar din actele de vânzare transcrise la Tribunalul Prahova secția I-a la no. 3419 din 1920, 4297 din 1920; 4295 din 1920; 12667 din 1920; 2707 din 1920; 2666 din 1920; 2665 din 1920; 2668 din 1920; 2664 din 1920; 2700 din 1920; 2706 din 1920; 3150 din 1920; 2663 din 1920; 2669 din 1920 și 2496 din 1920 se constată că doamna Maria Drăghicescu a vândut moșia a cărei validare se cere, la diferiți locuitori, în toate actele fiind specificat că prin vânzare nu se vinde și subsolul, care rămâne rezervă și la exploatare se va plăti cumpărătorului pentru suprafața ocupată după obicei în această materie.

Având în vedere că prima instanță pentru a admite cererea de validare, s'a întemeiat pe dispozițiunile art. 238 din legea mințlor, care spune că drepturile de orice natură care intră în prevederile acestei legi și cari sunt dobândite în diferite ținuturi înainte de promulgarea Constituției, în orice mod și prin orice act cu dată certă, vor fi recunoscute și validate dacă sunt dobândite cu respectul legilor în vigoare la data dobândirii lor dacă nu vatămă drepturile Statului și dacă corespund unei valorificări a subsolului după distincțiunile făcute de lege, pe dispozițiunile art. 261 alin. 3 din aceeași lege, care acordă drepturi câștigate proprietarilor de terenuri pe care au fost exploatare prin puțuri, dacă au fost înscrise la autoritatea minieră sau dacă n'a trecut mai mult de zece ani dela încetarea lucrărilor de exploatare și pe art. 262 care precizează că proprietarii suprafeței ale căror terenuri erau concesionate la data promulgării legii mințlor au dreptul să dispună de bitumenele aflate pe acele terenuri, după încetarea din orice cauze a concesiunilor, până la expirarea termenelor prevăzute în partea a II-a a legii cu durată maximă de concesiune pentru bitumene.

Având în vedere că Ministerele apelante au susținut, în prim rând, că în mod greșit, Comisiunea de primă instanță a admis cererea de validare a intimațiilor întemeindu-se pe art. 261 alin. 3 din legea mințlor, deoarece nu s'a făcut dovada că pe moșia în cauză au existat puțuri, că nu se constată de nicăeri că aceste puțuri au avut producție, că exploatarea prin puțuri nu a fost înscrisă la regiunea minieră în intervalul dela 1 August 1914, până la 4 Iulie 1924 și că intimații nu au prezentat avizul institutului geologic spre a dovedi că lucrările întreprinse pe moșia lor aveau caracterul de lucrări de exploatare.

Având în vedere însă că din adresa secțiunei de control minier Băicoi no. 107 din 1926, către Regiunea II minieră

Ploești din procesul verbal dresat de d-l inginer P. Constantin, șeful inspectoratului III minier și din adresa No. 3415 din 1928 a regiunii a II-a miniere Ploești, se constată că pe moșia moștenitorilor Temelie Dinescu din comuna Ploești, județul Prahova, există și astăzi două puțuri productive, care au fost lăcărute în anii 1909—1912, deci au ajuns la stratul de țiței și că țărani localii adună și astăzi mici cantități de țiței din aceste puțuri cari au fost trecute și în registrele regiunii miniere.

Considerând că art. 261 în ultimul aliniat când spune: că se vor bucura de drepturi câștigate proprietarii de terenuri pe care au fost exploatați prin puțuri, dacă au fost înscrise la autoritatea minieră sau dacă n'a trecut mai mult de 10 ani dela încetarea lucrărilor de exploatare să fi fost normală și nici că ea să fi existat în intervalul dela 1 August 1914, până la 4 Iulie 1924, cum cere primul aliniat al aceluiaș articol, pentru proprietarii cari nu au avut terenurile nici concesionate, nici exploatare.

Considerând că legea minelor, dacă acordă drepturi câștigate proprietarului pe al cărui teren s'a instalat un puț înregistrat la autoritatea minieră, a făcut aceasta pentru că din faptul începerei unei exploatare rezultă în mod neîndoiios intențiunea proprietarului de a-și valorifica subsolul terenului său, iar art. 19 din Constituție prevede textual că se vor respecta drepturile câștigate, ori decăteori corespund unei valorificări.

Având în vedere că dispozițiilor din legea minelor referitoare la drepturile câștigate, nu trebuie să le dăm o interpretare restrictivă, cum pretind reprezentanții Statului, deoarece Constituțiunea a voit să respecte orice fel de drepturi câștigate, iar raportul d-lui N. Botez către Senat cu ocazia votării legii minelor din 1924 spune că „în interpretarea dispozițiilor constituționale referitoare la drepturile câștigate, legea minelor în forma sub care se prezintă, a fost atât de largă, încât ea nu a consimțit numai la drepturile (prevăzute) născute dar și la posibilitatea unor drepturi întrevăzute.

Având în vedere că de vreme ce art. 261 alin. 3 nu cere altă condițiune decât ca exploatarea să fi fost înscrisă în regiunea minieră nu mai este nevoie ca părțile să fie obligate a prezenta avizul Institutului Geologic care este chemat să-și dea părerea numai asupra faptului dacă exploatarea a fost normală sau nu, ori în cazul de față legea nu cere ca exploatarea să fi fost normală.

Având în vedere că întrucât din acest punct de vedere cererea de validare făcută de intimați este întemeiată și deci bine a fost admisă de primă instanță, Comisiunea de apel găsește că nu mai este necesar a discuta celelalte motive invocate în sprijinul acestei cereri și combate prin celelalte motive de apel.

Considerând că întrucât validarea este astfel acordată pe baza art. 261 aliniatul ultim din legea minelor, susținerea Ministerelor apelante că validarea ar trebui să fie acordată provizoriu cu redevența de 4% din venitul brut către Stat prevăzută ne art. 258 nu-și are rațiunea de a fi și deci trebuie înălțurată.

Că astfel fiind, apelul Ministerelor urmează a fi respins. Pentru aceste motive, redactate de domnul consilier I. Stătescu-Buzău. În numele legii, Comisiunea respinge ca nefondate apelurile, etc.

(ss) I. Stănescu-Buzău, P. Teodorescu, M. Trandafirescu, Al. Ivănceanu.

Grefier, (ss) T. Dumitrescu.

TRIB. ILFOV. S. III. CIV. COR.

Audiența din 10 Martie 1932

Președinte d-l HARITON UDREA, Judecător

Eduard Băhory ș. a. cu I. Fridman ș. a.

Jurnal No. ...

Judecată în penal. Interesează ordinea publică. Dacă are autoritate de lucru judecat în civil.

Hotărârile achitătoare în corecțional nu au autoritate de lucru judecat în instanța civilă, când pretențiile din fața acestei instanțe sunt născute din actul juridic, nu din faptul penal, supus judecății penale.

Tribunalul,

Asupra excepției ridicate de pârâți, prin care susțin că reclamanții nu mai puteau să introducă acțiunea de față fiindcă pentru pretențiile din acțiunea de față reclamanții s'au constituit parte civilă în instanța penală, care s'a terminat cu achitarea pârâților; că reclamanții au continuat cu urmărirea pretențiilor lor în fața instanțelor penale, făcând și apel la Curtea de apel, care s'a anulat ca netimbrat, iar opoziția făcută a avut aceeaș soartă; că în cauză existând autoritatea de lucru judecat, pârâții au cerut admiterea excepției ridicate și în consecință, să se respingă acțiunea reclamanților.

Având în vedere că reclamanții au susținut, că achitarea pârâților în instanța corecțională s'a produs, fiindcă nu s'a făcut dovezi de vinovăția pârâților că în cazul achitărei pentru lipsă de dovezi, se pot face dovezi în fața instanței civile pentru stabilirea pretențiilor reclamanților, ce au făcut plângerea penală, neopunându-se la aceasta autoritatea lucrului judecat; că chiar dacă s'ar spune că și în cazul achitărei pentru lipsă de dovezi, există autoritate de lucru judecat pentru pretențiile rezultate din delict, când însă pretențiile nu mai isvorăsc din delict, ci din contract, în cazul acesta nu mai există autoritate de lucru judecat; că în speța de față asemenea pretenții, isvorâte din contract se urmăresc de reclamanți; că deci neexistând autoritatea lucrului judecat, reclamanții au cerut respingerea excepției ridicate.

Având în vedere că acestea fiind susținerile părților, urmează să examinăm chestiunile discutate.

Considerând că judecata în penal, interesând ordinea publică, face ca ceiace se stabilește într-o asemenea judecată, să aibă autoritate de lucru judecat în civil; că altminterlea ar fi grav compromisă judecata penală, dacă ceiace s'a judecat în penal, s'ar mai putea judeca în instanța civilă, putând această instanță să decidă altfel în privința faptelor și faptuitorilor; că în sprijinul acestui principiu, că judecata din penal are influență asupra civilului, pe lângă unele dispoziții din codul civil, din care rezultă această influență, mai vine și articolul 8 pr. penală, care spune că judecata din civil se suspendă până se dă hotărâre în penal, ceiace arată că penalul are influență asupra civilului, fiindcă numai admițându-se această influență, este rațional ca judecata din civil să se suspende, până se dă hotărârea în penal.

Considerând că din hotărârile penale, se dau la o parte hotărârile de condamnare și absolvire, care nu interesează litigiul de față; că din hotărârile penale se rețin ca interesând rezolvarea excepției de față, numai hotărârile achitătoare în corecțional; că aceste hotărâri, își produc efectul și asupra instanței civile, nemaiputându-se astfel discuta în fața acestei instanțe, ceiace s'a tranșat prin hotărârea penală; că numai ceiace nu contrazice hotărârea penală, se mai poate discuta în instanța civilă; că pentru a se vedea, dacă o hotărâre penală de achitare, se opune sau nu la judecarea

acțiunii civile, este necesar a se vedea diferitele feluri de hotărâri achitătoare în penal;

Considerând că o hotărâre este achitătoare în penal, atunci când se stabilește, că faptul pentru care este dat cineva în judecată, nu are existență; că deasemenea hotărârea este achitătoare, când faptul deși are existență, însă se stabilește că nu a fost săvârșit de cel chemat în judecată; că aceste două situațiuni a neexistenței faptului sau a neparticipării inculpatului la el, mai poate rezulta din cauza lipsei de dovezi, sau din cauza dovezilor insuficiente; că deasemenea hotărârea mai poate să fie achitătoare când deși faptul există însă din cauza lipsei unui element al infracțiunii, el nu poate să atragă o responsabilitate penală, sau când din cauza trecerii timpului, operează prescripția.

Considerând că atunci când hotărârea este achitătoare în penal, pentru că faptul nu există, sau pentru că cel chemat în judecată nu este făptuitorul, hotărârea din penal are autoritate de lucru judecat în civil, fiindcă instanța civilă dacă ar decide altfel, ar contrazice judecata penală; că aceiași autoritate are și hotărârea achitătoare, când ea s'a produs din cauza lipsei de dovezi, sau din cauza dovezilor insuficiente; că și în situația aceasta instanța civilă nu poate să contrazică, ceiace s'a hotărât în penal că nu există fapta, sau că inculpatul nu a fost făptuitorul, fiind indiferent că această hotărâre s'a dat din cauza lipsei de dovezi sau a dovezilor insuficiente; că aceiași soluție a autorității lucrului judecat există și în cazul prescripției când prescripția penală și civilă sunt concomitente, fiindcă dacă s'ar putea cerceta din nou prescripția faptului, cercetat înainte de judecata penală, s'ar putea ajunge la contrazicerea acelei judecăți; că însă în ceiace privește hotărârea achitătoare în penal, din cauza neculpabilității cuiva, datorită faptului că un element al infracțiunii a lipsit, această hotărâre nu are autoritate de lucru judecat în civil, când faptul cercetat în instanța penală nu mai este privit sub aceeași față în civil, în instanța civilă, este privit ca un delict sau quasi-delict civil; că instanța civilă în cazul acesta prin cercetarea pe care o face nu mai contrazice ceiace s'a judecat în penal.

Considerând că pe lângă această situație, instanța civilă, mai poate să fie angajată pentru pretenții rezultate dintr'un act juridic; că dacă instanța penală a achitat pentru faptul penal supus acelei instanțe pentru judecare, ea nu a avut să cerceteze pretențiile rezultate din actul juridic care neinteresează penalul, nu a fost supus cercetării sale; că pretențiunile din instanța penală sunt cele născute „ex delicto”, pe când pretențiunile din instanța civilă sunt cele născute „ex contractu”; că aceste pretenții având alt fundament decât delictul supus instanței penale, hotărârea instanței penale nu are autoritate de lucru judecat, în instanța civilă ce judecă aceste pretențiuni.

Având în vedere că la lumina acestor principii examinând faptele litigiului de față, se constată că reclamanții au făcut acțiunea de față, în civil, pentru a se constata că, contractul de împrumut intervenit între părți, nu a fost făcut decât pentru suma de 30.000 dolari, nu pentru suma de 38.000, cât este trecut în contract; că dobânda reală a împrumutului a fost fixată la 17 la sută pe an, pe când în contract a fost trecută 7 la sută pe an, pentru a se plăti de către pârâș mai puțin fiscului ca impozit pe venit; că socotindu-se că diferența de dobândă ar face în patru ani suma trecută în actul de împrumut, reclamanții au primit acest act; că însă pârâșii nu după mult timp au pus actul în executare; că prin acțiunea de față reclamanții caută să stabilească că actul pentru sumele și dobânzile din el nu este real ci simulat; că în acțiunea penală reclamanții s'au plâns contra pârâșilor de exerocherie, iar contra unei alte persoane, care nu mai este parte în procesul civil de față, de delictul de abuzul de încredere; că exerocheria constă din amăgirea creată recla-

manșilor, prin asigurarea pe care o aveau aceștia că nu vor fi urmăriți, din cauza capitalizării dobânzilor, și pentru acest fapt, pârâșii au eliberat scrisori care s'au dat în păstrarea inculpatului, ce nu este parte în procesul de față, iar ca rezultat a fost că reclamanții au fost executați nu după mult timp dela facerea actului când s'au dat la o parte și scrisorile, ce trebuiau să le aibă reclamanții; că în instanța penală reclamanții neprezentându-se în instanță, secția I c. c. a acestui Tribunal prin sentința No. din 10 Martie 1931, pe considerația că reclamanții nu au produs nici o probă în dovedirea faptelor imputate inculpaților și nici nu s'au prezentat în instanță pentru a cere vreo probă, a achitat pe inculpați; că opoziția făcută de reclamanți a fost anulată ca nesusținută, iar apelul și opoziția făcută în apel au fost anulate ca netimbrate; că înainte chiar de pronunțarea hotărârei penale de către secția I civilă corecțională, reclamanții au introdus pe cale civilă acțiunea de față.

Având în vedere că susținerea reclamanților că hotărârea achitătoare fiind dată pe lipsă de probă, nu ar avea autoritate de lucru judecat în civil, se găsește nefondată, pentru considerațiile expuse mai sus; că însă susținerea că fondamentul acțiunii de față este deosebit de cel judecat în penal, se găsește întemeiată; că într'adevăr se constată că în penal s'a judecat faptul de exerocherie și abuz de încredere; că aceste fapte neexistând pentru instanța penală, din cauza aceasta inculpații au fost achitați; că în instanța civilă de față se judecă un alt fapt, al simulației actului intervenit între părți, pentru o parte din preț și dobânzi; că faptul acesta fiind deosebit de cel judecat de instanța penală, ceiace se judecă în civil nu poate să contrazică ceiace s'a judecat în penal; că în cazul acesta autoritatea de lucru judecat nu poate să existe din judecarea în penal asupra acțiunii de față.

Că fiind astfel, pentru considerațiile expuse, excepția autorității lucrului judecat, ridicată de pârâș se găsește nefondată și în consecință se respinge.

Pentru aceste motive redactate de d-l judecător Hariton Udrea, respinge ca nefondată excepțiunea ridicată de pârâșii și amână, etc.

(ss) Hariton Udrea, Teodor Brăiloiu.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI MUȘCEL

Audiența dela 13 Mai 1932

Președenția D-lui C. S. BALLAN, Judecător-Consilier
Elena Ruva și Ecaterina Lado cer punerea în posesie asupra
averei def. Kanidaky

Jurnal de trimitere în posesie. Două cereri, una făcută de un legatar universal și alta de un moștenitor legitim. Inetarea competenței camerei de consiliu. Dacă completul Tribunalului din Camera de Consiliu are dreptul de a trece, din oficiu, imediat, a se judeca afacerea în ședință publică, — pe cale contencioasă — fără a mai aștepta a i se face osebă cerere pe timbru legal, conform legii accelerării, de una din părți. Soluție afirmativă. Art. 653, 891 1169, 1170 c. civ. 60 l, acc.

1°. Atunci când sunt mai multe cereri de trimitere în posesie ivindu-se un conflict de drepturi, afacerea dobândește un caracter contencios și judecata urmează a avea loc în ședință publică cu debateri contradictorii, părțile având dreptul a ataca cu căile prevăzute de lege sentința ce se va da.

2°. Pentru a ajunge afacerea în dezbateri publice, nu e nevoie nici de vre-o declinare de competență, nici de desesizare și nici de vre-o scoatere a prezentei afaceri de pe rol, pentru ca în urmă, partea interesată

să ceară punerea din nou pe rol, pentru că nu poate fi vorba de o afacere nouă, care să fie din nou introdusă la primul prezident al Tribunalului pentru o nouă repartiție și nici în stadiul nou al afacerii nu e cazul aplicării legii accelerării judecăților, pentru a fi nevoie de comunicarea petițiilor în cauză, fiind vorba de o procedură specială; trecerea în desbatere publică, adică, transformarea din instanță grațioasă în contencioasă urmează a se declara chiar de acest Tribunal, fiind vorba de o continuare a unei afaceri în curs, care rămâne a se soluționa tot la această secție a Tribunalului, mai ales că este vorba de trimitere în posesie, care e o simplă măsură provizorie, pe care justiția o ia în vederea viitorului în virtutea puterii sale de supraveghere a unei succesiuni cu care este sesizată, implicând astfel urgența, pentru ca succesiunea să nu rămână fără un reprezentant, fapt care, ar lăsa în nesiguranță proprietatea și posesiunea ei; deci, urmează a reține a se judeca această afacere în ședință publică și contradictoriu.

Tribunalul.

Asupra punctului de divergență, dacă, în prezentul dosar cererile de trimitere în posesie și opoziția la punerea de sigilii, urmează a fi soluționate pe cale grațioasă, sau contencioasă și dacă în această ultimă situație, e caz de dezistare, sau nu?

Având în vedere că, în speță, din actele dela dosar, se constată, că, încetând din viață def. D. G. Canidache din Câmpulung, s'a procedat la punerea de sigiliu la domiciliul acestuia pe ziua de 11 Aprilie 1932, de un magistrat delegat de Tribunal. În contra acestei puneri de peceti, s'a făcut, pe ziua de 12 Aprilie a. c. opoziție de către Ec. Lado, cu petiția reg. No. 9855/932, cerând, totodată și trimiterea sa în posesie asupra averii defunctului pe baza unui testament autentic din partea lui decujus. Fixându-se termen de rezolvare, s'au citat, în acest scop, atât Ecat. Lado, cât și moștenitoarea lui decujus, nepotă de soră, anume Elena Ruva.

La ziua termenului, Elena Ruva prezintă completului de judecată o petițiune înreg. la No. 10399/932, prin care cere și ea trimiterea în posesie asupra averii defunctului, — petiție care s'a luat în discuție fără opunerea părții adverse.

Având în vedere că chestiunea ce trebuie soluționată este aceea de a se ști, dacă în speță cererile înreg. la No. 9855 și 10399/932, urmează a fi soluționate pe cale grațioasă, sau contencioasă și dacă în această ultimă situație e caz de desesizare sau nu;

Având în vedere că, potrivit art. 666 și urm. pr. civ. opozițiile la punerea pecetilor se fac, sau prin o declarație în procesul verbal de punerea pecetilor, sau prin o petiție prezidentului Tribunalului, trebuind ca Tribunalul apreciind să judece de urgență, menținând sau suspendând operația punerii pecetilor;

Având în vedere că, potrivit art. 653 și 891 c. civ. când testatorul nu a lăsat erezi rezervatari, legatarul universal va cere dela justiție posesiunea bunurilor cuprinse în testament, iar moștenitorii legitimi nerezervatari, în cazul când nu există legatar universal vor cere dela justiție trimiterea lor în posesiune.

Având în vedere că, potrivit principiilor de drept, punerea și ridicarea sigiliilor, ca și trimiterea în posesiune asupra averii succesoriale, sunt măsuri de natrură grațioasă și provizorii, pe cari instanțele le discută în mod sumar, fără să prejudicieze drepturile acelor cari s'ar pretinde moștenitori;

Având în vedere că, atunci când există mai multe cereri de trimitere în posesiune, sau, când se contestă de către un moștenitor drepturile aceluia care cere trimiterea în posesiune, rolul judecătorului în soluționarea cererilor se mărginește nu-

mai la un examen sumar al regularității exterioare a titlurilor ce se prezintă de părți și numai în măsura necesară spre a se putea aprecia care dintre părțile care cer trimiterea în posesie ar avea mai mulți sorți pentru a izbuti să dobândească drepturi asupra succesiunii într'un proces pe calea unei acțiuni principale și aceasta pentru motivul că există urgență a se face trimiterea în posesiune asupra unei succesiuni pentru ca ea să nu rămână fără un reprezentant, fapt care ar lăsa în nesiguranță proprietatea și posesiunea ei;

Având în vedere, că pe această cale sumară a trimiterei în posesiune, nu se poate discuta cu autoritate de lucru judecat și nu se poate lua măsuri definitive, cum ar fi anularea unui testament, stabilirea într'un mod definitiv a calității părților de succesori, ceiace se poate face numai pe calea unei acțiuni principale, ceiace nu esclude ca atunci când ar exista temere asupra proprietății sau posesiunii succesiunii, partea interesată, după intentarea acțiunii, poate cere și obține înființarea unui sechestrului judiciar asupra averii succesoriale;

Că, astfel fiind, atunci când sunt mai multe cereri de trimitere în posesie, — cum e în speță, — ivindu-se un conflict de drepturi, afacerea dobândește un caracter contencios și judecata urmează a avea loc în ședință publică cu desbateri contradictorii în lumina principiilor mai sus arătate, părțile având dreptul a ataca cu căile prevăzute de lege sentința ce se va da;

Având în vedere că, pentru a ajunge afacerea în desbatere publică, nu e nevoie nici de vre-o declinare de competență, nici de desesizare și nici de vre-o scoatere a prezentei afaceri de pe rol, pentru ca, în urmă partea interesată să ceară punerea din nou pe rol, pentru că nu poate fi vorba de o afacere nouă, care să fie din nou introdusă la Primul Prezident al Tribunalului pentru o nouă repartiție și nici în stadiul nou al afacerii nu e cazul aplicării legii accelerării judecăților pentru a fi nevoie de comunicarea petițiilor în cauză fiind vorba de o procedură specială, trecerea în desbatere publică, adică transformarea din instanță grațioasă în contencioasă urmează a se declara chiar de acest tribunal fiind vorba de o continuare a unei afaceri în curs care rămâne a se soluționa tot de această secție a Tribunalului, mai ales că este vorba de trimitere în posesie care e o simplă măsură provizorie pe care justiția o ia în vederea viitorului, în virtutea puterii sale de supraveghere a unei succesiuni cu care este sesizată, implicând astfel urgența, pentru ca succesiunea să nu rămână fără un reprezentant, fapt care, ar lăsa în nesiguranță proprietatea și posesiunea ei.

Că, astfel fiind, neputând fi nici declinare de competență nici desesizare și nici scoatere după rol, Tribunalul urmează a reține judecarea prezentelor cereri de trimitere în posesie și ridicare de sigilii în ședință publică și contradictoriu, fixând un nou termen în acest scop;

Pentru aceste motive, dispune: reține a se judeca în fața Tribunalului prezenta afacere în ședință publică și contradictoriu și amână procesul la 19 Mai 1932 pentru a se da cuvântul părților în fond.

Dat în camera de consiliu.

(ss) **C. Al. Son, Fl. Dinculescu.**

O P I N I E :

Subsemnatul **C. S. Ballan**, judecător-consilier, difer de părerea majorității, pentru următoarele motive :

Având în vedere că, înainte de încheierea jurnalului de trimitere în posesie, are dreptul și poate și moștenitoarea legitimă, totodată cu legatarul universal, să facă și ea o cerere de trimitere în posesie. Că, în asemenea caz, iscându-se între două moștenitoare un conflict de drepturi care se esclud, afacerea dobândește, astfel un caracter contencios,

ambele cereri urmând a se conexe și forma o acțiune, în toată regula, de petițiune de hereditate, care nu se mai poate rezolva în Camera de Consiliu, ci trebuie adusă în ședința publică, la cererea — pe timbru legal — a uneia din părți, cu citarea acestora și cu desbateri contradictorii, aceasta ca o garanție mai mult pentru părțile din proces și, mai cu seamă, în cazul când, oșebit, una din părți a făcut și acțiune de anulare testamentului și de numirea unui sechestrului judiciar. Procedura, ce se va urma — în asemenea caz, urmează a fi aceea a dreptului comun, — adică după legea accelerării.

Că, prin urmare, art. 104 pr. civ. nu se mai poate aplica într'un asemenea caz, urmând ca fiecare din cei doi moștenitori să-și stabilească — prin desbateri contradictorii — un drept potrivit — unul față de celălalt; iar hotărârea ce se va da în cauză, în ședință publică, urmează a se pronunța cu drept de apel și recurs (Casația I, Pianiol, 793 T. III, D. Alexandresco, T. IV, 207 și avocat C. Popescu, în adnotația sentinței civile nr. 261 din 1911 a Trib. Ilfov s. IV, Curierul Judiciar nr. 47 din 1911).

Că, astfel fiind și cum, în speță, se constată din actele de la dosar, că, pe lângă cererea de punere în posesie reg. nr. 9.850 din 1932, făcută de moștenitoarea testamentară, mai este la dosar și cererea de trimitere în posesie reg. no. 10.399 din 1932, făcută de nepoata de soră a aceluiaș defunct — prin procurator, avocat I. S. Codreanu — și care moștenitoare legitimă, prin acelaș procurator a mai făcut, oșebit, tot la acest tribunal, și acțiune directă de anulare testamentului și o cerere de numirea a unui sechestrului judiciar asupra acestei averi, rămasă moștenire dela unchiul ei, rezultă, deci, că, prin aceasta, în speță, s'a iscat, între doi moștenitori, un conflict de drepturi, care se esclud, așa că, afacerea a dobândit — astfel — un caracter contencios, ambele cereri urmând a fi conexate și a forma o acțiune în toată regula de petițiune de hereditate, care acțiune nu se mai poate rezolva în Camera de Consiliu, conform art. 104 pr. civ. ci, trebuie adusă în ședință publică, la cererea, pe timbru legal, a uneia din părți, cu citarea acestora și cu desbateri contradictorii, aceasta ca o garanție mai mult pentru părțile din proces și, mai cu seamă, că, una din părți — moștenitoarea legitimă — a mai făcut și oșebită acțiune în anulare testamentului, precum și o cerere, de numirea unui sechestrului judiciar, ambele cu termen de judecare la 30 Mai a. c.;

Că, procedura ce se va urma, în speță, nu poate să fie decât aceea a dreptului comun, care, conform art. 60 din legea accel. jud. este prevăzută de această lege; iar hotărârea, ce se va da în ședință publică, urmează a se pronunța cu drept de apel și recurs.

Pentru aceste motive, în baza art. 653, 891, 1.169, 1.170 C. civ. și 60 leg. accel.

Sunt de părere :

Că, cererea de trimitere în posesie reg. nr. 10.399 din 1932 făcută de Elena Ruva, nepoată de soră a def. D. Candache, să fie conexată cu aceea înreg. la nr. 9.850 din 1932 făcută de Ec. Lado, legatară universală a numitului defunct și ambele aceste cereri, conexate astfel, să formeze împreună o petițiune de hereditate, în toată regula. În această nouă acțiune, la cererea scrisă a uneia din părțile din proces, cerere ce urmează a se face pe timbru legal, să se fixeze termen de judecarea noiei acțiuni în ședință publică, cu citarea părților și cu aplicarea dispozițiilor din legea accelerării; iar hotărârea ce se va da, în ședință publică, să se pronunțe cu drept de apel și recurs.

Judecător-consilier (ss), C. S. Ballan.

NOTA. — Două cereri de trimitere în posesiune, una a succesorului testamentar și alte a succesorului legitim.

Cred că majoritatea tribunalului Muscel a proce-

dat bine când a trimis afacerea în camera de ședință, pentru că cererile să fie cercetate contradictoriu, spre a se vedea cine trebuie să poseadă, evident provizoriu, massa succesorală.

În specie, nu poate fi vorba de petiție de ereditate, pentru că asta are loc atunci când una din părți posedă succesiunea parțial sau total, aici însă nimeni nu define bunurile e un conflict în care va trebui să învingă cel ce are aparența dreptului, urmând ca partea nemulțumită or nedreptățită să uzeze calea dreptului comun pentru a-și valorifica pretențiunea.

Conexarea, exprimată prin oșebită părere a valorosului magistrat C. S. Ballan, n'o pot admite, pentru ca o acțiune intentată după dreptul comun are șanse de durată în timp pe când cererea de trimitere în posesiune are caracter de strictă urgență, e de ordine publică pentru că succesiunea nu trebuie să rămâe fără reprezentant.

Nu poate fi vorba de acțiune pe timbru legal, cu aplicarea legii accelerării, pentru că, aici nu e o acțiune, ci o simplă cerere, o petiție cu caracter de procedură specială unde legea accelerării nu are aplicare.

E vorba de proba calității de succesor, iar efectul fiind provizor, nu se poate cere proba riguroasă cu extracte de pe actele stării civile, proba cu martori, prezumțiuni și ori ce alt mijloc de dovadă fiind admisibil.

Când o persoană a fost pusă în posesie alta n'o mai poate scoate de cât pe cale de acțiune, pentru că succesiunea are un reprezentant legal, pe trimisul în posesie.

Hotărârea dată contradictor are autoritate de lucru judecat numai în privința raporturilor deduse în instanță.

Calea de atac contra hotărârii este cea indicată în art. 104 pr. civ., chestiune tranșată definitiv azi în jurisprudență (Cas. I, Dec. 1.103 7 Noembr. 1923, Jurisprudența Română, 1924, nr. 102 p. 90), iar terții n'au decât calea acțiunii în anulare pe cale principală sau contestația la executare.

Când sunt două cereri de trimitere în posesiune nu poate fi vorba de procedura dreptului comun, de un adevărat proces, unde se presupune că drepturile vor fi tranșate definitiv, în atari cereri totul e presupus provizoriu, de aceea nici nu există l. a. j. între astfel de pretențiuni și o acțiune de fond asupra aceluiaș fapt.

Ambele păreri sunt bine motivate și fac cinste atât Tribunalului Muscel cât și magistraturii.

TRAIAN R. SCRIBAN

— E R A T A —

În numărul 22 din 12 Iunie a. c., al acestei reviste la articolul d-lui Prof. Gălășescu „Particularismul dreptului maritim” s'a strecurat o eroare pe care o rectificăm și anume: la pag 342, col. II-a rândul 10, după cuvântul documentar se vor mai adăoga cuvintele: sau se are în vedere clauzele de neresponsabilitate.

— A apărut la Curierul Judiciar: PRINCIPII DE DREPT INTERNAȚIONAL PRIVAT în legislația pozitivă română. Naționalitate-Extraneitate. Conflictul legilor. Conflicte interprovinciale. Execuatur, de VICTOR HILLARD, Doctor în științele juridice, Avocat. Un volum mare. Prețul 300 lei.